

території не як дотаційний сегмент національної економіки, а як такий, що стане її локомотивом. Для втілення таких міркувань у реальність потрібно впорядкувати відповідний категорійний апарат, оскільки він містить значну кількість понять, які на сьогодні не мають єдиного визнаного наукового підходу, що враховував би специфіку українських сільських територій.

Висновки та пропозиції. З огляду на визначення інновативно-інноваційного потенціалу можна виділити такі характерні властивості як відкритість, неперервність, трансцендентність, системність та багатфункціональність, множинність та адитивність, що дозволяють підкреслити

наявність значної кількості компонент (субпотенціалів), які здатні накопичуватися і використовувати синергетичний ефект для зміцнення сільськогосподарських підприємств в умовах глобальної економіки.

Таким чином, враховуючи, що в Україні проживає в сільській місцевості майже 14 млн осіб, які зайняті у сільському господарстві, що підтверджує актуальність подальших досліджень у контексті реалізації соціального, природного, аграрного, матеріального, технологічного і головне кадрового субпотенціалів з метою уникнення сценарію деградації сільських територій України.

Література

1. Акимов А. А. Системологические основы инноватики / А. А. Акимов, Г. С. Гамидов, В. Г. Колосов. – СПб.: Политехника, 2002 – 596 с.
2. Залізко В. Д. Сутність інноваційного розвитку економіки сільських територій / В. Д. Залізко, В. І. Мартиненков // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 66–74.
3. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 582, [177] с.

УДК 372.881.111.1:373.5.03

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Добіжа Н.В. – к. пед. н.; Бажура А.В. – викладач
Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ

Дисципліни гуманітарного циклу сприяють злиттю культури, науки і природи, що, в свою чергу, допомагає студентам засвоїти систему базових загальнолюдських (духовно-моральних, історичних та культурно-гуманітарних) пріоритетів і цінностей, зокрема любов як принцип буття, сенс здорового способу життя людини, її місце та ціль у житті, саморозвиток і самовдосконалення, почуття обов'язку, свобода творчості. Усвідомлення загальнолюдських цінностей забезпечує мотивацію діяльності, поведінки, орієнтацію в суспільстві, формує прагнення до досягнення певних цілей відповідно до суспільних норм й навіть сприяє саморегуляції емоційних стресових переживань особистості [1, с. 32-33].

Зміст дисциплін гуманітарного циклу являє собою сукупність теорій, положень, норм, знань із таких галузей суспільства, що безпосередньо стосуються духовного і соціального життя людини й людських спільнот, створюють умови для всебічного, гармонійного розкриття фізичного, духовного та творчого потенціалу особистості, а саме: освіта, виховання, наука, культура, релігія, свободи, права і обов'язки людини, інформаційний простір, охорона здоров'я, соціальне

забезпечення, праця, безпека життєдіяльності, фізкультура, дозвілля тощо [1, с. 12]. Важливою умовою реалізації зазначених положень є забезпечення реалізації особистісного потенціалу студентів у процесі викладання гуманітарних дисциплін

У сучасних психологічних словниках і підручниках поняття особистісного потенціалу вживається найчастіше у зв'язку з поняттям «ресурс» (іноді - «капітал»), при цьому маються на увазі інтелектуальні, особистісні, моральні, духовні та інші ресурси. Слово «потенціал» зустрічається також в словосполученнях: «духовний потенціал», «творчий потенціал», «інтелектуальний потенціал», «самоактуалізаційний потенціал», «професійний потенціал», «розвиваючий потенціал» та інші [2, с. 4-5].

Аналіз досліджень сучасних українських науковців таких, як С. Максименко, М. Каган, В. Моляко, Г. Утюж, дозволяє виділити надзвичайно широке різноманіття підходів до осмислення поняття «особистісний потенціал». Учені визначають цей феномен як властивість, що характеризує міру можливостей особистості здійснювати діяльність, а також характеризують основні види особистісного потенціалу:

пізнавальний, творчий, аксіологічний, комунікативний та художній [1, с. 184].

Іноземні науковці А. Бандура, К. Гольдштейн, Г. Олпорт, Д. Роттер, В. Франкл досліджували окремі складові особистісного потенціалу. Їхні наукові досягнення лягли в основу нашого бачення психологічного потенціалу

Опираючись на запропоновану структуру особистісного потенціалу, ми пропонуємо організувати заняття гуманітарного циклу таким чином, щоб у студента виникало постійне прагнення до розширення своїх потенцій, бажання випробувати себе і знайти нові можливості за рахунок найбільш повного використання наявних у нього задатків і перетворення їх у здібності [2, с. 24-28].

З метою реалізації особистісного потенціалу студентів у рамках практичних занять нами передбачено: забезпечення можливості для самопізнання за допомогою засобів діагностики різних сфер особистості; ознайомлення; заохочення індивідуальних побажань студентів у виборі режимів, способів, видів навчально-виховної діяльності, активності, творчості та креативності.

У розв'язанні цих завдань великою мірою сприяють методи в контексті технології коучингу [3, с. 19], яка спрямована на саморозвиток та самовдосконалення особистості студента. За останні роки зазначена технологія дуже поширилася у практиці викладання у вищій школі, оскільки спрямована на набуття студентом певних знань разом із реалізацією його творчого потенціалу. У рамках нашого дослідження важливого значення набуває технологія коучингу через залучення особистісно-орієнтованих ситуацій, які органічно поєднані із методами та прийомами організації пізнавальної діяльності студентів [3, с. 19]. Це, наприклад, метод конкретних психолого-педагогічних ситуацій, метод активного емоційного стимулювання, метод проєктів тощо.

Розвиток творчої особистості студента передбачає відхилення від шаблону та стереотипів, оригінальність, ініціативність, фантазія, великий обсяг знань, прояв індивідуальних досягнень, здібностей та талантів, постійний пошук та виявлення нових ідей.

Відповідно до принципів розвитку творчої особистості індивідуальність кожного студента не нівелюється, а висвітлюється і позитивно оцінюється. Варто застосовувати такі форми роботи як розповіді за картинками, опис спостережень, перекази, відгуки на художні твори та на відповіді однокласників.

Надзвичайно важливим є сприяння тому, щоб самостійність думки, поглядів, суджень, оцінки майбутніх учителів іноземної мови були вільними, без утисків, без цензури.

На практичних заняттях гуманітарного спрямування студенти можуть виконувати наступні завдання: підготувати виступ з метою переконання у важливості певних моральних якостей; підготовка фрагменту уроку із застосуванням таких прийомів, як складання та інсценізація казки, дидактичний театр, демонстрація захопливих сюжетних варіантів твору, оглядини елементів природи з метою налаштування на асоціації; підготувати фрагмент виховного заходу із використанням засобів музики, театру, літератури, музеїв, вивчення природи, образотворчого мистецтва, спорту, хореографії тощо.

Наприклад, під час занять іноземної мови реалізації особистісного потенціалу студентів сприяє виконання творчих завдань, наприклад, складання казки на граматичні теми «Країна модальних дієслів», «Я заблукав у лабіринті граматичних часів», «Чарівне слово Have», «Місто ввічливих слів» тощо. Ефективним засобом навчання іноземною мовою є огляд елементів природи з метою налаштування на асоціації, особливо при вивченні тем «The colours», «The seasons», «Nature around us».

Розвитку творчого потенціалу студентів у рамках дисциплін психолого-педагогічного циклу сприяє також написання творів, які розвивають їхню уяву, фантазію, стимулюють творчий пошук. Це може бути твір-роздум "Моя посмішка – моя зброя", твір-відгук про педагогічний фільм "Як достукатись до дитячого серця", твір-опис своїх відчуттів "Зізнання молодого спеціаліста", твір-казка "Подорож у дитинство. Урок, який не забути" тощо. Таким чином, студенти вчаться бути оригінальними, надавати змісту особистісного смислу, формують такі якості, як інтелект, уява, здатність аналізувати себе та оточуючих тощо.

Важливим етапом у процесі такого виду діяльності є демонстрація кращих робіт з коментарем викладача, у якому увагу акцентують на найбільш вдалих студентських знахідках та думках.

Оригінальність, особистісна спрямованість заняття, щирий прояв позитивних емоцій у процесі взаємодії викладача і студентів, зорієнтованість студента на позитивні дії, демократичність у виборі тематики та форми проведення виховного заходу, – це необхідні умови реалізації особистісного потенціалу студента, розвитку творчої особистості.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості: особистісно орієнтований підхід / І. Д. Бех // Книга перша. – Київ, "Либідь". – 2003. – 277 с.
2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: Монографія / І. А. Зязюн. – Черкаси: Вид. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 608 с.
3. Breaux A. 50x Schülerverhalten verbessern: Lernumgebung verändern – leichter unterrichten / Annette Breaux. – Beltz Verlag, Weinheim und Basel, 2012. – 159 S.

УДК 378.126

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ СПІЛКУВАННЯ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА У ВНЗ

Горлач Н.Р. – практичний психолог I категорії; Забродіна Л.О. – викладач вищої категорії, викладач-методист

Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ

Належна підготовка фахівців будь-якої спеціальності – це найважливіше завдання кожної держави.

Викладач - початківець ВНЗ - це та особа, яка має безпосередній контакт зі студентською молоддю в різних іпостасях: і як викладач на лекційних та семінарсько-практичних заняттях, і як куратор академічної групи, і як науковець при дослідженні суміжних наукових проблем, і як друг, який є старшим товаришем з невеликою різницею у віці. Тому молодий викладач - це той педагог, який, перш за все, безпосередньо спілкується зі студентами, а отже й впливає на їх формування. А від того, як відбуватиметься становлення такого викладача-початківця, залежить становлення та розвиток його вихованців.

В початковій школі потрібна друга мама, в середній школі прагнуть мати (подекуди несвідомо) мудрих наставників (і декому пощастило їх знайти). В студентські роки потрібні ті, хто не заважає йти обраним шляхом. І при цьому надихає власним прикладом на подвиги.

Таким чином, і вчителям потрібні ідеальні учні в школі, і викладачам потрібні ідеальні студенти у ВНЗ. І коли пазли сходяться, тоді й виникає справжній неперевершений результат, від якого всі в захваті.

Студенти стрімко вивчають не тільки те, що їм пропонують, а й навіть більше, а викладач дає не просто сухий матеріал, а немов розігрує виставу, до якої майстерно залучає глядача. Відбувається своєрідний обмін думками, знаннями, ідеями, взаємне збагачення, яке пізніше виливається в наукові доробки, продовження навчання чи просто теплі спогади.

Молодий викладач, так само як і студент I курсу, проходить адаптацію до викладацького та студентського колективів. Даний процес досить складний, оскільки для успішної роботи в колективі потрібні різноманітні ролі, функції,

позиції. При цьому важливо, щоб викладачі та студенти діяли в тих чи інших ситуаціях не лише, виходячи зі свого власного життєвого та професійного досвіду, статусу, а й виявляли весь свій людський потенціал. Адже взаємостосунки, що налагоджуються у процесі спілкування "молодий викладач - студент" чи "молодий викладач - викладач-колега" досить часто впливають на самопочуття, інтерес до виконуваної діяльності, рівень її виконання, бажання самоудосконалюватися шляхом самоосвіти, самовиховання та й в цілому на ставлення до професійної діяльності в умовах ВНЗ. Майстерність педагога неодмінно пов'язана з пошуком індивідуального «почерку» роботи, з високим рівнем реалізації індивідуальних можливостей.

Феномен, через який відбувається реалізація особистісного потенціалу викладача вищої школи під час його комунікативної взаємодії зі студентами, у психолого-педагогічній науці позначається категорією «індивідуальний стиль педагогічного спілкування». Педагогічне спілкування відіграє низку функцій, а саме: комунікативна (передача інформації у педагогічному процесі), виховна (вплив на формування особистісних якостей студентів), стимулююча (створення мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів), експресивна (емоційний вплив на студентів, колег), управлінська (керівництво діяльністю студентів), контрольно-оцінювальна (аналіз результатів діяльності студентів), самопрезентація та задоволення потреби у спілкуванні.

Якщо такий стиль знайдено правильно, то педагогічний вплив стає адекватним особистості фахівця, викликає у нього стан емоційного комфорту, сприяє гармонізації стосунків зі студентами, колегами по роботі тощо. Тому індивідуальний стиль спілкування розглядається як важлива характеристика, яка